

KRAV PÅ PEKARFÖRBUD

Lasertävlingar ger barn svåra ögonskador

Ungdomar med laserpekare går på polis i Landskrona. Men det är ägarna av pekarna och särskilt små barn som bör ta det försiktigt.

Svenska myndigheter jobbar på bred front för ett förbud.

Trots flera vittnen och ett antal genomförda kroppsvisioner har inte polisen kunnat gripa någon för de attacker som har skett med grön laser i Koppargården i Landskrona. Ett gäng ungdomar har blandat så väl privatpersoner som väktare och poliser i deras bilare under fyra kvällar den senaste veckan.

Från arbetsmiljöverkets sida talar man om en kraftig ökning av liknande anmälningar under senare år. Farorna är särskilt stora när förare på motorvägar eller piloter blir bländade.

Roger Sidestam, överläkare på Skånes Universitetssjukhus ögonklinik, vill dock tona ner risken för ögonskador hos bilförare.

När man står på gatan och riktar laserstrålen mot en bil är den inte farlig. Dessutom splittras den av vindrutan och blir ännu mer lågintensiv, säger han.

Problemet är ju när ungdomar står på skolgårdarna och tävlar om vem som kan stirra in i strålen längst.

Internationellt finns ett flertal fall där barn har drabbats. 2010 fick en elvårig flicka i Vest-

Grön laser
"Problemet är ju när ungdomar står på skolgårdarna och tävlar om vem som kan stirra in i strålen längst."

Roger Sidestam, överläkare på SUS ögonklinik.

by söder om Oslo skador på näthinnan av en laserpekare. Hon blev av med synskärpan permanent och berättar i en intervju med NRK om hur hon varken kan spela fotboll eller titta på tv-längre.

Laserpekare på hundratals mW (milliwatt) kan köpas via flera svenska hemsidor. Det är dock bara tillåtet att bära en pekare på 5 mW bland allmänheten utan att bryta mot strålskyddslagen. De starkare laserna används i bland av jägare samt av astronomer som söker det särskilda tillstånd som krävs, men har för gemene man ingen praktisk användning.

Både Strålskyddsmyndigheten och Arbetsmiljöverket har yrkat på ett förbud för försäljning av laserpekare till personer som inte har särskilt tillstånd. Ärendet ligger hos Miljödepartementet som dock inte har meddelat när de kan lämna ett färdigt förslag.

Laserpekarna borde över huvud taget inte säljas till barn, säger Roger Sidestam.

TEXT: ANDERS JOHANSSON
@bjarnar
sydsvenskan.se

SAFARI

Hel safari. Havsbisen bjuder på svalka i den annars tryckande hetten. För att bidra till forskningen rapporteras alla observationer

På omtumlande

Kullaberg. Tumlaren är en av världens minsta valar och den enda som finns i svenska vatten året om. Ändå vet få att den existerar – och att dess existens är starkt hotad. För att ge tumlarna upprättelse arrangeras för andra året tumlarsafari utanför Mölle.

Det är vansinnigt varmt och vindstilla och det svetten lockar på de tio personer som med viss mod tar sig ner för den branta stigen till stranden för att, med lite tur, se sina livs första tumlare. Guiden Fredrik Albin från Kullabergsguiderna höjer dock ett varningens finger för att tumlarna – vilka djur som de är – inte alltid dyker upp bara för att det kommer en grupp vildmarkssugna turister.

En något dämpad atmosfär infinner sig, förmodligen triggad av irritationen över att inte få valuta för pengarna, men försvinner så snart vi kommit ut en bit på det klara, kalla vattnet.

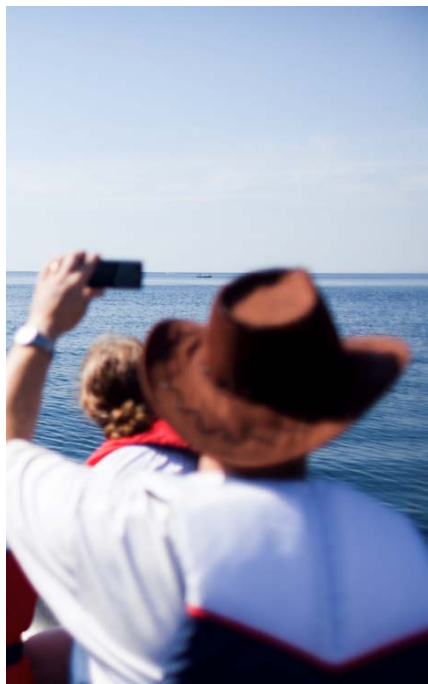
Tumlarsafarin anordnas nu för andra året och resan har inte lätit vänta på sig. – Folk blir helt lyriska varje gång de ser marina däggdjur, säger Fredrik Albin. Även kritiska röster, som menar att aktiviteten stör tumlarna, har höjts. – Jag tycker att man måste väga värda- och visabiten mot varandra. Jag tror att man tjänar mer ut ett na-

turvårdsperspektiv om fler människor får se dem. Sen är det för få som har tillåtnodet att sitta i en kajak i två veckor.

Efter en halvtimme i det strålande solskiet är det många som desperat spanar efter den lilla valen. Under oss skimtar maneter stora som livbojar, sjöstjärnor och blåmusslor och en bit bort utforskar en grupp kanotister en grotta. Idylliskt på alla sätt och vis, men ändå inga tumlare.

För att hjälpa oss på traven berättar Fredrik Albin att tumlaren aldrig ligger stilla utan rör sig som ett långsamtgående hjul i vattnet. – Ser ni något som ligger och guppar är det antingen en sjöfågel, en säl eller en dansk dykare som är vilse.

Fötligt krusas den blanka vattentytan av en, sen två, sen tre svarta former – två vuxna tumlare och en kalv. Ackompanjerade av en hänförd publik visrar de upp sig under cirka en halvtimme, med undantag för de gånger de försvinner under ytan för att slippa de omgivande bättarna. – De gillar inte hastighetsförändringarna som bättarna gör. Vi är i

in till Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm och Syddanska universitetet i Odense.

valjakt i Skälderviken

Aldrig stilla
"Ser ni något som ligger och guppar är det antingen en sjöfågel, en säl eller en dansk dykare som är vilse."
Fredrik Albin.

Fastnar i fiskarnas nät
"Tumlarnas ekolod uppfattar inte fiskarnas tunna nylonnät och fastnar."
Filip von Krusenstierna.

Tumlaren var tidigare en vanlig sijn på norra halvölet. Nu är den, trots fridlysnin, tämligen sällsynt i vår del av världen. Orsaken är främst det

kommersiella fisket vars nät och oavsiktliga bifångster leder till tusentals tumlars dödd varje år. – Tumlarnas ekolod uppfattar inte fiskarnas tunna nylonnät och fastnar. De fastnar även i alla övriga vana spöknät som fortsätter att fiska fastän ingen samlar in dem, säger Filip von Krusenstierna. Även den stora förekomsten av mikroskopiska platspartiklar i havet utgör ett stort hot eftersom de äts av tumlarens bytestisk. Majoriteten av de "svenska" tumlarna finns i området mellan Öresund i söder och Oslofjorden i norr. Att den är vanlig i Skälderviken beror troligt-

Tumlarna är lätta att känna igen på sin tumlande rörelse genom vattnet – som en delfin i slow motion.

Peter Brink, Anna Brink och Peter Nilsson (hatt) provar sina flyvtvästar.

FAKTA

Tumlarsafari
■ Arrangör: Kullabergsguiderna.
■ När: Varje dag till och med 19 augusti. Turer avgår klockan 11, 13, 14.30 och 15.45. Extrainsatt tur klockan 17 vid behov.
■ Var: Naturum Kullaberg.
■ Mer information: www.kullabergsguiderna.se

FAKTA

vis på det rådande träningsförbudet i området.
När vi, efter att ha dragit över på tiden ganska rejält, styr tillbaka mot land är det en betydligt mer lättad skara som skakigt sätter fötterna på fast mark.
– Det var en otrolig upplevelse. Det var optimalt med vädret och att vi fick se tumlarna, säger Anna Brink från Nybrostrand.
Hennes man, Peter Brink, som fått upplevelsen som en avskedsgåva på jobbet, var även han mycket nöjd med dagen.
– Sådana här upplevelser är ett bra sätt att uppleva naturen. Tänk att göra om det på hösten när naturen ser helt annorlunda ut. Då får man ju samma upplevelse, fast ur ett annat perspektiv.

TEXT: ISABELLA ROSENGREN

FOTO: DAVID NEMAN

Illustration: Magnus Johansson

Illustration: Magnus Johansson

Illustration: Magnus Johansson

FAKTA

Tumlare
■ Arts: Vanlig tumlare, tillhör underordningen tandvalar precis som späckhuggaren och delfinerna.
■ Antal: Runt 35 000 i området kring Östergön, Sjogöek och Kattögatt.
■ Storlek: Upp till 1,7 meter lång och 70 kilo tung.
■ Äter: Sill, mindre torskfisk, makrill, ål och skaldjur.
■ Alder: 6-10 år, men individer upp till 23 år har påträffats.
■ Status i världen: Livskraftig (står inte inför större hot inom en nära framtid).
■ Andra valar som besöker eller finns i svenska vatten: Europeisk flasknosdelfin är den enda art som förekommer regelbundet, men vid första tillfället har späckhuggare, knölval, väkval, silval och flera siktats.

Knölval.

SKÅNE

SMH: Åska drar in över Skåne

Efter en solig lördagsförmiddag med temperaturer på mellan 20 och 26 grader väntas ett åskväder dra in över Skåne på lördagsförmiddagen, med stora mängder regn. SMH har utfärdat en klass 1-varning för hela Skåne och de västra delarna av Sverige. Regnet lämnar Skåne på lördagskvällen.

I början av nästa vecka väntas en del soliga dagar.

NORRÖPPING

Barnpor hos anhållna normmän

Barnporografi har ta-

SKÅNE

SMH: Åska drar in över Skåne

Efter en solig lördagsförmiddag med temperaturer på mellan 20 och 26 grader väntas ett åskväder dra in över Skåne på lördagsförmiddagen, med stora mängder regn. SMH har utfärdat en klass 1-varning för hela Skåne och de västra delarna av Sverige. Regnet lämnar Skåne på lördagskvällen.

I början av nästa vecka väntas en del soliga dagar.

NORRÖPPING

Barnpor hos anhållna normmän

Barnporografi har ta-

SKÅNE

SMH: Åska drar in över Skåne

Efter en solig lördagsförmiddag med temperaturer på mellan 20 och 26 grader väntas ett åskväder dra in över Skåne på lördagsförmiddagen, med stora mängder regn. SMH har utfärdat en klass 1-varning för hela Skåne och de västra delarna av Sverige. Regnet lämnar Skåne på lördagskvällen.

I början av nästa vecka väntas en del soliga dagar.

NORRÖPPING

Barnpor hos anhållna normmän

Barnporografi har ta-